

EEN STROPKE VAN DE BRUGSCHE PUURTE

Gilbert Boerjan
Tekstbewerking Eddy Levis

Deel 7. Café Monopole

Loat mij zeggen da, oas de famielde de Saint Moulin doar kome weunen es, het volgest ulder de *schuunste café van de Brugsche Puurte* was. Da woare twie huize dien z' inêngeslegen hoan. Ter woaren doar vitroos in de vaaster, en da zagde doar nie vele. Da mocht uuk nie Café, moar da moest *Taverne* hête. Paula was een volksvrêwe, moar menier Jan hoa't een beetsen huugen in zijn bolle. Jij was eigenlijk nie zuu veur café hêwe, da was de wil van madam, en jij hoa gepland dat hij de populo nie moest hên. Moar ja, hoe doede dadde? Jij wildege de burgerije, moar op d' openijng kwannt iederên. Ge keun gij eigenlijk tege niemand zegge: "*En gij meug nie binne!*" En 'k moe zegge, ge kost den boas altijd deur een rijnsken hoale. Hij zoe nuunt veuregekome zijn îer da 't loast hoarke goe lag of 't plastroentse op zijn plo-atse zat. Stelle't eu veure: zuu ne caféboas op de Brugsche Puurte!

Tseef-mee-zijn-klakke keek moar ne kîer oardig, en ge keunt uuk nie zegge dan z' ulder doar honderd percent op ulder gemak voeldegén. In 't begin bleven dedieë wel een beetsen achter, en woaren't mîer de commerçanten die kwame. Hij wier wel gewoare da't van ulder allîene nie kost komen, en hij liet ze toch binne en op den duur wierd da toch mîer volkscafé dan wat anders, wat da eigenlijk veel plezanter was. Zuust de zondag kwame de commerçante nog achter ulder aperitifke.

Ter was doar zuu ne groep - iets dadde neu natuurlijk nie mîer en ziet - dat den îene noar den andere vroeg, oast hij op café zat. Oast er doar ne kîer iemand een half uurke te loate was, zoen z' al afgesproken hên van ne kîer noar zijn huis te goan kijken of dat er iets zoe geschollen hên. Z' hoan doar zuu een poar figure tussche - 't woare vaneiges jonge meinsche - want ter was Louissette, een jonge dochter in de café, en da trekt jonge gasten aan, ge kent da... Moar heur pa was pertang ne strenge zul, oei, oei, oei! Ze mocht wel ne kîer danse, moar twie kîers mee dezelfde, en ze vloogt in de keuke!

Ter zaten doar uuk een poar nieuweerds tussche, dien vanalles uitstake... De café begost op nen bepaalde moment zuu goed te droaie, dat er een vergunjinge aangevraagd wierd veur de zoaterdag tot ten dreie ope te zijn. Da was in dienen tijd den besten dag, want de moandag moest iederên were goen wirke. Moar die meinsche wierde vaneiges uuk al ne kîer moe, en aan ulder dochter dierve ze nog nie zegge: *“Gij goat doar blijve stoan!”* En zuu gebeurdeg’ het, dan z’ al ne kîer een uurke vroeger dierve sluite.

Op ne goeien dag lag Louissette zuu in heur bedde te luistere en ze keekt op heur raveilde: Vijve! Ze zei in heur eige: *“Dat es toch nie meugelijk dan ze beneen aan’t bieljoarte zijn?!”* ter stond toens ne guule gruute carambol-bieljoart in de café - en z’ huurt heur pa opstoan. Louissette stoat uuk op, want ‘t was ne kerjeuzeneuze. Z’ hoan toch wel êne van die hijtene deurkes onder de vitros opegekrege, woaren in de café geroakt, en stonden doar café t’ hêwe... En alles kloptege tot op de loaste frank! Ter stond ênen achter den tuug en ze moeste betoale. Paul was veur te stirve, moar tsanderdoags was’t al over...

Tram op hol

Op nen andere kîer woare z’ aan de Phoenixbrugge begost. Da moaktege dat den tram moar reed tot aan de Phoenixstroate en dadde te voete over de brugge moest tot in de Noordstroate, veur noar de stad te goan. De trammanne lieten diene loasten tram stoan op Mariakîrke, tege dan ze tsmorges moeste beginne. Hoan ze zij neu vergeten iets uit te legge, ‘k en weete’t nie, moar tsnachts zage z’ altijd moar den tram verbij passeeren, al bellend zonder ophêwe. Twie kadees van uit de café hoan “den tram gepakt”, en ze woaren doar een beetse mee aan’t rondrije. ‘k Weete nie of dan de meinsche doar tegewoordig nog zoen keune mee lache?

Muize!

Louissette heur broere was uuk zuu iemand die regelmoatig oapestreken uithoaldege. Hij was verzet op bïesten en 't ging gebeurteffeste zijn. Van achter wast er een guul gruute zoale woar dan z' îenigste kîere nen trêw in gedoan hoan, moar de meinschen hoan toens zuu de geweunte nog nie, en Paul, die nogal knap mee zijn hande was, zei: *“Da rendeert hier toch nie, 'k goa doar een rolboane van moake, da zal beter marcheere...”* Zuu gezeid, zuu gedoan. Die rolboane kwamt er. Mee de gebeurteffeste gingt hij ne wedstrijd organizeere. Da was toens nog nie mee nen beker en diere prijze moar da was ne cîrvela, een kieke of nen halve kilo gekapt.

Neu hoa broere witte muize. Hij schildeg' acht joar mee zijn zuster. 't Was een beetse een achterkomerke en ter wierd hem vele gepirmeteerd. Ze kosten der ulder toch al nie te vele mee bezighêwe deur de commîrce, doarmee... Hij hoa doar een gruute muite in die zoale stoon mee muize. Moar ja, da kwîekt gelijk niemendalle. Hij wast er mee vijfve begost, moar binne de kortste kîeren hoat er hij ne guulen huup. Zijn voader hoa die zoale zuu al een beetse versierd mee planten en papierene strekken aan de muur, afijn, 't was in orde.

Ter was altijd een fanfare die al moar overentweere liep in de stroate, binst de kîrmesse, mee den deken op kop. Oas de dieë veur ne café bleve stoon, en ze gaven der een serenade, tons kost den boas trekteere, en 't bestuur dronk vaneiges guul den oavond uuk mee. Nu hoan ze da g' huurd van diene wedstrijd in de rolboane en ze kwame dat offiesjeel opene. De fanfare blijft stoon, iederîen komt in de café. *“Ah, joamoar, 't es van achter zul!”* zei Paul. Hij hoa doar een schroage gesteld mee gloazen op veur ulder wat uit te schenke. Ze trekken die deur open, en al wa dan ze zage woare witte muize... Z' hên gîenen îenen bol moete mijte, of al die bieste woare duud. Den boas was veur te stîrven en de kleine was piepe! Hij hee ze tons allemoal îen veur îen moete vange...

Macronkasse

Ter was doar uuk een êw vijntse, iemand die rondliep mee een macronkasse. Da was nen bak mee zuu nen droaier in, diet hij mee ne riem over zijn schêwers droeg. Die kwam regelmoatig al de cafés afdoen. Oas ge ne kleine numeroo droaidege, kreegde wa struuie nootses, oas ge ne gruute numeroo hoad, kreegde een vel macrons. Oas diene vent hem neu avontuurdege veur zijn kasse nere te zette, wast z' hij kwijt! Want zulder gijnge mee die macronkasse rond.

Moar oan ze werkwame lag al ‘t geld der bij. Moar da wist diene mens van-eigest nie, en jij in paniek natuurlijk: “*Mijn macronkass’ es wig!...*”

Z’ hoan tons uuk nog êne, die kwam mee ne grute kabas mee kroakamandols en hard eiers. En op den duur kendegen die meinsche de smeerlapkes onder ‘t klieënteel, en diene mens hield zijne kabas mee zijnen ênen oarme dichte tege zijn lijf geduwe, binst dat hij mee zijn ander hand zijn pinte uitdronkt. Soms stuiктеge der binst de braderieë uuk al ne kîer ne zîerluper binne, moar diene gast ston mîer mee zijn voete te trampelen, of dat hij luuptege. Wa da’k mij uuk nog rappeleere was damme zuu een gloriëtse buitezettegen, mee ne plancher en da was versierd mee groen en blommen en azuu, oast gebuurtefieste was.

‘t Regent weere

De kleine nieuweerd van Louissette heur broere, die stak soms wat uit! Beneen in de café was alles schuune veranderd, moar bove was alles nog gelijk voe-

ger gebleve. Ne W.C. of een badkoamer binne, da bestond allemoal nog nie in dienen tijd. Oas ge noar de W.C. Moest, tons moeste noar beneen goan op de koer, en doar stonden de toilette, reglemanteer, veur ne café, moar bove wast er niets. De kleine stakt hem veur alles op de moeite en zijn vijster kwam uit bove de piessiene. Moar ter was doar een gloazen afdak bove. Ge moest dus nie verschieten oast er iemand van de koer in de café binnekam, die zei: *“Wel Jan, ‘t regent were!”* De kleine kwam noar beneen nie veur te piessen, zul! Louissette wist da wel, moar zij mocht da vaneiges nie zegge, oast hij weeral ne kêr uit de vijster gepiest hoa...

De Bekes

In de gebuurte woaren der uuk aan aantal schuwwe gaste: de Bekes. Ze woare mee drei broers. De jongste was binst den oorlog in de weerstand geweest, es tons noar Engeland gevlucht, en redelijk huuggegradeerd weregekêrd. Moar den êwste was een wrîe zathuufd! Ge keunt da nie geluuve... Madam Paula zei: *“Oan z’ ulder geld wille verteere, moen ze da zelve moar wete!”*

De Bekes weundegen nog thuis bij ulder ma, en z’ hoan potverdeeke ne zand-arme van een moeder, moar ze trokken ulder doar gîenen bal van aan. En ge meugt gerust zijn dan de Bekes, tege dan ze de zoaterdag noar huis gijng - oan z’ al nie op ne stoel bleve sloape tot de zondag - gîene frank ne mîer in uldere zak hoan. En tons kwame ze de zondag mee hangende puutses af: *“Goh, Paula, mijn moeder hee nog al wa gedaan, zul! ‘k Zal morgenuchtijnk were gîen ete mee hen. Z’ hee ‘t al gezeid: Gîene frank van guul de weke!”* Moar ge kost gerust zijn: ze kwame de maandagmorgen in de café, en ulder boterhamme lage van Paula gesmeerd en grêidgemoakt op den tuug, veur mee te pakke noar de fabrieke.

Dat zijn allemoal dijng diede neu nie mîer zoet beleve, da bestoa nie! De meinsche hinge tons nog veel mîer aan malkoar. In den oorlog hoat er niemand weelde, moar den boas moakteg’ altijd *“t Pakske van de saldoat’*. Da was veur de jonges dien gemobilizeerd woaren, en moesten optrekke. En alle moande wierden der pakskes verstuurd veur ons saldoate. De meinsche hoan allemoal nie vele, moar iederîen gaf wa, en da woaren altijd schuune pakskes. Ter was tons nog nen echte kern van vriendschap, die neu toch verre te zoeken es. Dat es typisch natuurlijk. Meinsche dien in de miezeere zitte moete malkoar wel helpe, en ne kêr dadd’ in weelde leeft, hedde da nie mîer vandoen. Ter wierd tons nog onboatzuchtig g’ holpe. Neu helpe z’ uuk, oast er iets aan de strijksok hangt...

Oscarke

Binst den oorlog wast er doar uuk een beetse ne simpele jonge, 'Carke', Oscar, hâtege' hij. Hij hoa gevraagd of dat hij een beetsen in de café mocht kuische. De boas zei: "*Oas ge gij da wilt doen, bij joach, we zullen der eu veur betoale.*" Hij kuistege de café, deed de commisses en z' hoan doar veel hulpe van. Moar sommigte buitegen dat uit, dat hij zuu een beetse simpel was.

Toartses ete binst den oorlog, da bestond nie. Toch in ieder geval nie veur de meinsche van de Brugsche Puurte. Ter was doar nen bakker en die hoa in zijn vitriene van die toartses veur te garniere. Was da neu in schuim of in de ploaster, 'k weet het nie. Dienen bakker leverdege soms de zondagmorge toartses veur de café, in 't zwart. Da was veur de snobs. En ze woare bij den bakker geweest en z' hoan doar zuu een stuk of twee van die garnituurtoartses gevraagd. Ja, en Carke kwam binne en ze zeie: "*Neu hemme wij ne kîer wa veur eu, zie!*" En Carke: "*Wadde?*" - "*Een toartse!*" - "*'t Es nie woar...*" zeit hij "*'t Es nie meugelijk...*" - "*Toet, toet, w' hemmer twieë!*" En Carke paktege da toartse en begost er in te bijte. En oast hij zuu een poar bete gedoan hoa, zeit hij: "Moar 't es toch al een êwbakke, zul!" en tons hên ze gezeid: "Eet nie vuurs, want 't es gîen echt!"

Harley Davidson Club

Achter den oorlog woaren der vele dien ulder ne Harley Davidson kochte. Da was tons overschot van 't amerikoans leger. Da woare tons were mêr van die gegoede burgers van de zondagmorge, dien da kochte, want die moto's kostege tons al veel geld. En z' hoan ne club gesticht. Oast gebuurteffeste was, reeje ze mee in de stoet en z' hoaldegen tons alderhande truuken en toeren uit: rechtstoand rije, op îen wiel rije, etc... Op den duur wierde z' uuk elders gevraagd veur in stoete mee te rije. Z' hên uuk ne kîer nen trêw gedoan. Al die motto's stonden aan 't stadhuis. Da was toen iemand van de club die trêwdege. En al die gaste in ulder schuune kostume op diene motto en de bruid uuk!

Een groen klîedske

Z' hoan in de café uuk ne wrîe schuunen biljoart stoan. En da moest geregold van loake gewisseld worde. Da kostege veel geld en ter was moar îene firma die dat deed en da was in de Lange Stîenstroate. Diene man hoa wirkvolk diet da loake kost kome vernieuwe. Da loake wierd doar tons afgetrokke en da was

iedere kîer een guul affire. Ah, ja, oorlogsjoare, en ter mocht niets verlore goan. Louisette hee groen gedrege tot 't einde van doage. Tot wannêr dat ze getrêwd es, hee z' in 't groen rondgeluue. 't Gîngt in de nieuwkuis en z' hoa een nieuwe bloeze en ne nieuwe rok. Ze was constant in biljoard verklîed! . Ze was toch zuu kwoad oan ze sprake van een nieuw loake... Ze zei: "*Verdomme, 'k hê't weer aan mijn bîen!*" Z' hee dienen bieljoard vanzeleve vervloekt. En die stoffe stond zuu stijf van da kruit dat doar ingezeten hoa, en da kreegde gij doar nie guultegans nie mîer uit. Da was gelijk een stijf berd. En ze stond zij doar in heuren tenue...

Overleg

Vroeger was't azuu dan de caféboaze wel een beetse mee malkoar overfien kwame veur wa betreft de wedstrijden dien z' in de cafés hielde, kwets van nie mee tien koartijngen en tien schietijngen op dezelfde dag in dezelfde stroate te zitte. Neu es dat allemoal concurrense moar tons wast er nog wat overleg zuu van: doe gij dit, 'k zal kik dat doen.

De Processe

Alle joare gîngt er bij ons een processe uit. Weken op veurhand wierd alles veurbereid. Bij de fanfare Sint-Cecilia wierden de meziekstukke gerepeteerd, en op de koer van de Krijng wierd er in rotte gemarcheerd op de moate van 't meziek. De paster en zijn onderpasters wiste nie woar da uldere kop stond, en vlogen op uldere vélo van 't fien noar 't ander. In de meiskesschoole wierden de 'maagdekens' aangeklîed, bij de kwezols, de '*wenende vrêwe*', in de jongenschoole, de saldoate, d' heiligen, en al d' ander. In 't wîeshuis in de Kiekestroate, hoan de maseurkes ulder hande vol mee 't opmoake, 't repareren, en 't aanpasse van de kostuums.

De zoaterdagachternoene, veur de zondag van de processe, was't algemîene repetiese in de Kiekestroate. De rolle wierden uitgedêld, en de klîere gepast en gemete. Rosten Tsuul van *Marie Lawijt*, wildege malgré ne Romeinsche saldoat spele, moar hij moest nen herder zijn, en Tseefke van *Juul de Kloef* moest saldoat zijn. Tseefke was zuu huuuêrdig of dat hij gruuw was, en paradeerde mee zijne kartonnenen helm op zijne kop, zijne ruuje mantol en zijn hijtene zwîrd over de koer, en keek misprijzend noar *Rosten Tsuul*, die mee een stuk van een schoapsvel en ne stok als staf, stond te koke van zaloezieë... "*Awel*", zei Tseefke, die een beetsen hakkoldege, "*woar ... Zijn euu*

g...g...gieten en eu b..b..bokke?” Rosten Tsuule, die al op sprijnge stond, vloog noar veure, en verkocht Tsuule ne petoater op zijn tote mee zijne staf. Hij hoa nen bloeneuze, en zijn linker uge zat guul toe en sloeg achter een tijdse bont en blêw uit. Tseef, die îest verschoten hoa, vloog neu noar Tsuule, trok zijn hijtene zweerd, en sleept er mee op zijn smoel. Hij bloedege van aan zijn veurhuufd tot aan zijne kinne, en ‘t bloed druptege in zijn kloefe... De maseur trok z’ uit malkoar, en riept om hulpe bij den onderpaster. “Da zijn toch gîen maniere!” zei ze, “Beziet da neu ne kîer, en ge moet straks azuu in de processe...” - “‘t Es niets”, zei den onderpaster, “Zet ulder alle twieë een kruunen op, we zullen der twie martelîrs van moake.”

De zondag was’t goe were. De zonne hijng proper in den blêwen hemol, die opgetsenuiverd was mee schoapewolkskes. Achter d’ huugmisse stond ‘t plein

veur de kirke vol mee volk. De fanfare van Sint Cecilia stond mee blinkende trompette te schitteren in 't zonneke. Op tieke van den onderpaster, zettege de stoet hem in bewegijng. De fanfare speeldege troage processemeziek. Doarachter, tefrente groepe schoolkinders van de Brugsche Puurte, proper gewasse gaste, mee ulder hoar nog stijf van de bruine zêpe.

In de stoet wierden deur de manne van den Bond, ienigte heiligenbeelden meegedrege. Ne groep mee êwe-jongedochters, eigenlijk kwezols, leesdege luijop, dan ulder tande kletterdegen. De jonge moagde liepen in vervoerijng, mee ulder uge ten hemol, zuudat er neu en toens eentse sukkoldege over ne kassei. Onder ne gruten baldakijn, gedrege deur zes firme manne, en omrijngd deur ienigte notabelen, die de processelantîrns dreege, schreed men mee Ons-Hiere langst de stroate van de parochie.

Aan veel huize stond, oftewel buiten op een toafolke, of binnen op de venster-tablette, ne Lieven Hiere, of een ander heiligbeeld uitgestald tussche brandende kîsse. In de stroaten hijngt er ne geur van wieruuk en van heiligheid. Ontroerd zaktege ze bij 't veurbijgoan van Onze Lieven Hiere, op ulder kniene, en liete z' ulder zegene.

Achter de rondgang van de processe, trokke de gaste were noar 't schoole in 't Kiekestroatse, en de manne van de fanfare begosten den toernee langst de café's, want veur ulder was de processe bijlange nog nie gedoan.

't vervolgt